

Nr 496.

Av herr **Weijne**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 143, angående omorganisation av folk- och småskoleseminarierna.*

Det är med tillfredsställelse man ser, att Kungl. Maj:t genom propositionen nr 143 angående omorganisation av folk- och småskoleseminarierna vill tillvarataga de ekonomiska besparingsmöjligheter, som förefinnas på detta område. Med tillfredsställelse är också att hälsa, att studenternas utbildning till folkskollärare inte längre blir en reservväg utan en fast del av seminarieorganisationen, liksom att antalet studentkurser på ett försiktigt sätt föreslås utökat.

I åtskilliga andra avseenden måste man emellertid hysa betänkligheter mot propositionens linjer. Så är fallet, när departementschefen trots frånavarön av närmare utredning föreslår en höjning av inträdesfordringarna till seminariernas första klass och detta utan att genom utarbetade kursplaner visa, vad man kan vinna genom den ifrågasatta ändringen. Onekligen är det en brist i propositionen, att man icke får veta något om lärokurserna i de nyorganiserade folkskoleseminarierna. Icke heller ger propositionen upplysning i vad mån en skärpning av inträdesfordringarna skulle föranleda, att seminarierna i fortsättningen komme att rekryteras väsentligen ur andra samhällsskikt. Man måste ge skolöverstyrelsen rätt, då överstyrelsen på denna punkt yttrar:

»Det är ett allmänt erkänt faktum, att seminarierna erhållit ett stort antal av sina mest begåvade och skickliga elever från orter, där ungdomen efter avslutad folkskola icke varit i tillfälle att vid fortsatt vistelse i hemmet förskaffa sig fortsatt skolbildning, om man undantager den numera obligatoriska fortsättningsskolan. Fortsatt skolgång skulle för dem kräva inackordering å annan plats. Utpräglat studiebegåvade ynglingar och flickor från sådana orter hava ofta av rent ekonomiska skäl sett sig hänvisade till att tillfredsställa sin studielust vid ett seminarium. — — —

För folkskolan har det varit av största betydelse, att den kunnat bland sina lärare räkna begåvade män och kvinnor med särskilt god utrustning för lärarkallet, vilka haft sitt hem i mera avlägset liggande bygder och för vilka därför seminariet praktiskt taget blir den enda möjliga studievägen. Givetvis böra inga åtgärder vidtagas, som skulle väsentligen försvåra en dylik rekrytering för folkskollärarbanan. Åtgärder avseende förändring av villkoren för inträde vid folkskoleseminarierna, som skulle leda i sådan riktning, skulle därjämte innebära en orättvisa mot landsbygdens ungdom, då den skulle inskränka dess redan jämförelsevis begränsade utbildningsmöjligheter. Även med det betydligt ökade antalet orter, där realexamen kan

avläggas, och med de i vår tid så väsentligt förbättrade kommunikationsmöjligheterna kommer det dock alltid att i vårt land finnas trakter, för vilka förhållandena äro sådana, att de, som vilja genomgå en skola, vilken för fram till realexamen, måste inackordera sig å annan ort.»

Överstyrelsen förordar ytterligare utredning. En sådan är i hög grad nödvändig, om ändring i inträdesfordringarna skall vidtagas. Rent principiellt är det enligt mitt förmenande klokt att icke ha stränga formella fordringar vid inträde i olika läroanstalter. Lämpligare synes vara, att de prövande lärarna med större obundenhet kunna få uttaga de ur reella synpunkter lämpligaste aspiranterna. Anmärkas bör, att då man pekar på de höjda inträdesfordringarna som ett led i enhetsskolan, det väl kan synas vid ett ytligt betraktande ligga något i detta resonemang. Djupare sett gick dock 1927 års skolreform ut på att göra det lättare för studiebegåvade landsbygdsungdomar att komma in i högre skolor. Kungl. Maj:ts förvarande förslag är ett steg i rakt motsatt riktning.

Ett bifall till kravet på ytterligare utredning om inträdesfordringarna i samband med utarbetandet av kursplaner torde som konsekvens böra medföra utredning även angående studentkursernas längd. För egen del vill jag dock uttala, att kravet på tvååriga studentkurser är så väl styrkt, att man måste anse denna utökning av lärotiden nödvändig, när studentkurserna mera fast inorganiseras i folkskollärareutbildningen.

Ett annat problem, som kräver utredning, är frågan om samseminarier. De skäl föredragande departementschefen anfört mot en dylik organisation äro ingalunda övertygande. Den erfarenhet man vunnit i Luleå synes tvärt om motivera ytterligare utveckling av denna skolform. Endast därigenom blir det möjligt att nedbringa avstånden mellan de olika bygderna och folkskoleseminarierna. Detta saknar ingalunda betydelse, om man vill rekrytera lärarkåren från skilda delar av landet, vilket ur många synpunkter är önskligt.

Man skulle även ansett det vara lämpligt, att frågan om småskolelärarinnors utbildning för tjänstgöring i folkskola finge sin lösning i samband med fastställandet av seminarieorganisationen i övrigt. Men även här kräves ytterligare utredning.

Åtskilliga skäl synas alltså tala för, att riksdagen i år endast beslutar sådana provisoriska inskränkningar i seminarieorganisationen, som äro ägnade att medföra omedelbara ekonomiska besparingar, men att i övrigt spörsmålet om den framtida utbildningen av folkskolans lärare göres till föremål för ytterligare utredning.

Med stöd av det anförda tillåter jag mig vördsamt föreslå,

att riksdagen måtte besluta

1) att bifalla de delar av Kungl. Maj:ts proposition nr 143, som äro ägnade att medföra omedelbar ekonomisk besparing;

2) att icke biträda propositionen i fråga om de föreslagna höjda inträdesfordringarna till den fyraåriga seminariekursen;

3) att hemställa hos Kungl. Maj:t om ytterligare utredning beträffande kursplaner, inträdesfordringar, upprättandet av samseminarier, småskollärarinnors utbildning för tjänstgöring i folkskola etc.

Stockholm den 22 mars 1932.

Josef Weijne.
